

ZNAMY WYNIKI KONKURSU „ZABYTEK ZADBANY 2025”

Posted on 22 lipca 2025

W dniach 1–2 lipca 2025 roku odbyło się posiedzenie jury konkursu „Zabytek Zadbany”, prowadzonego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Generalnego Konserwatora Zabytków. Spośród 67 zgłoszonych obiektów wyróżniono 22 zabytki. Warto podkreślić, że w tym roku konkurs obchodzi swoje 50-lecie, co dodatkowo czyni to wydarzenie wyjątkowym.

„Zabytek Zadbany” to ogólnopolski konkurs Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Generalnego Konserwatora Zabytków, którego procedurę organizacyjną prowadzi Narodowy Instytut Dziedzictwa. Jego głównym celem jest promocja i upowszechnianie najlepszych prac konserwatorskich, budowlanych, rewitalizacyjnych i adaptacyjnych zrealizowanych zgodnie z najważniejszymi standardami badawczymi oraz wykonawczymi. Konkurs rozstrzygany jest corocznie od 50 lat. O miano laureatów oraz wyróżnionych ubiegać się mogą właściciele i zarządcy zabytkowych nieruchomości, którzy wzorowo oraz konsekwentnie prowadzą działania – badawcze, rewitalizacyjne, konserwatorskie i budowlane.

Jury obradowało w składzie:

1. prof. dr hab. inż. arch. Małgorzata Rozbicka (przewodnicząca jury)
2. prof. dr hab. inż. Jerzy Jasieńko (zastępca przewodniczącego)
3. dr Małgorzata Gwiazdowska
4. Marlena Happach (dyrektorka Narodowego Instytutu Dziedzictwa)
5. dr hab. Miron Urbaniak

Do oceny jury przedstawiono **67 zgłoszeń** formalnych w następujących kategoriach:

- Kategoria specjalna: właściwe użytkowanie i stała opieka nad zabytkiem (7 zgłoszeń)
- Utrwalenie wartości zabytkowej obiektu (15 zgłoszeń)
- Rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu (9 zgłoszeń)
- Adaptacja obiektów zabytkowych (25 zgłoszeń)
- Architektura i budownictwo drewniane (6 zgłoszeń)
- Zabytki techniki (2 zgłoszenia)
- Zabytek dostępny (3 zgłoszenia)

Zgodnie z regulaminem konkursu Jury dokonało zmian kategorii dla części zgłoszonych obiektów. Zabytki nagrodzone i wyróżnione zostały wyłonione w głosowaniu.

Kategoria specjalna właściwego użytkowania i stałej opieki nad zabytkiem

Nagrody

1. Kościół Świętego Jana – Centrum św. Jana w Gdańsku, woj. pomorskie

Nagroda
dla
Nadbałtyckiego Centrum Kultury w Gdańsku

Kościół Świętego Jana – obecne Centrum Świętego Jana – to jedna z najcenniejszych i najbardziej monumentalnych gdańskich świątyń. Obecna forma architektoniczna z trójnawowym, halowym korpusem oraz prezbiterium pochodzi z II połowy XV w., wyposażenie wnętrza to głównie obiekty nowożytne. Kościół został zniszczony w marcu 1945 roku (wyposażenie ewakuowano wcześniej), po wojnie został doraźnie zabezpieczony. Kompleksowe prace konserwatorskie i rewaloryzacyjne rozpoczęły się w 1995 roku. Kościół łączy obecnie przeznaczenie sakralne i rozbudowane funkcje kulturalne.

Gdańsk, kościół św. Jana, fot. Nadbałtyckie Centrum Kultury

Gdańsk, kościół św. Jana, fot. NCK/Iwona Berent

Gdańsk, kościół św. Jana, fot. NID/T. Błyszkosz

2. Dom Urodzenia Fryderyka Chopina i Park w Żelazowej Woli, woj. mazowieckie

Nagroda
dla
Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina

Dom Urodzenia Fryderyka Chopina i Park w Żelazowej Woli to miejsce upamiętniające jednego z najwybitniejszych kompozytorów w historii muzyki. Obiekt obejmuje oficynę dworską, w której 1 marca 1810 r. urodził się Fryderyk Chopin. W latach 30. XX wieku oficynie nadano formę szlacheckiego dworu i założono wokół modernistyczny park według projektu wybitnego architekta krajobrazu międzywojnia, Franciszka Krzywdy-Polkowskiego. Zespół w Żelazowej Woli jest placówką muzealną, centrum edukacji i kultury muzycznej.

Żelazowa Wola, Dom Chopina, fot. NID/P.Kobek

Żelazowa Wola, Dom Chopina, fot. NIFC/M. Czechowicz

Żelazowa Wola, Dom Chopina, fot. NID/P.Kobek

Kategoria utrwalenia wartości zabytkowej obiektu

Nagrody

1. Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i zespół poklasztorny w Żaganii, woj. lubuskie

Nagroda
dla
Parafii Rzymskokatolickiej Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Żaganii

Kanonicy regularni św. Augustyna zostali przeniesieni do Żaganii z pobliskiego Nowogrodu Bobrzańskiego przez księcia Przemka w 1284 roku. Początki zespołu wiążą się z przejętym przez zakon żagańskim kościołem farnym. Główna bryła obecnej pseudobazyliki z wieżą w narożu korpusu i z prosto zamkniętym prezbiterium jest gotycka. W 1602 roku przed fasadą dostawiono renesansowy

krużganek, po pożarze w 1730 roku przekształcono okna kościoła i wprowadzono wyposażenie barokowe. Do kościoła przylega budynek klasztoru. Na szczególną uwagę zasługuje w nim biblioteka klasztorna z freskami autorstwa Georga Wilhelma Neunhertza w skrzydle wschodnim i wzbogacony barokowym wystrojem hol opacki w skrzydle północnym.

Żagań, kościół i zespół poklasztorny, fot. NID/K. Idryjan

Żagań, kościół i zespół poklasztorny, fot. NID/K. Idryjan

Żagań, kościół i zespół poklasztorny, fot. NID/K. Idryjan

2. Kościół parafialny Przemienienia Pańskiego w Iławie, woj. warmińsko-mazurskie

Nagroda
dla
Parafii Rzymskokatolickiej Przemienienia Pańskiego w Iławie

Gotycka fara w Iławie została zbudowana w XIV wieku. Świątynię usytuowano w najwyższym punkcie miasta i sprzężono z przebiegającym w sąsiedztwie murem miejskim, co sugeruje jej funkcje obronne. Po sekularyzacji ziem zakonu krzyżackiego kościół przeszedł w ręce protestantów. W 1550 od strony północnej prezbiterium dobudowano wieżę. Świątynię wielokrotnie remontowano, w 1904 roku rozbudowano o obszerną kruchtę zachodnią. Po 1945 kościół stał się ponownie świątynią rzymskokatolicką.

Ława, kościół Przemienienia Pańskiego fot. Archiwum Domu Zakonnego Misjonarzy Obaltów w Ławie

Ława, kościół Przemienienia Pańskiego fot. Archiwum Domu Zakonnego Misjonarzy Obaltów w Ławie

Ława, kościół Przemienienia Pańskiego fot. Archiwum Domu Zakonnego Misjonarzy Obaltów w Ławie

Wyróżnienia

1. Spichlerz chłopski w Raciborzu-Sudole, woj. śląskie

Wyróżnienie
dla
Miasta Racibórz

Spichlerz chłopski w Sudole, historycznej wsi, a obecnej dzielnicy Raciborza, jest jednym z ostatnich zachowanych tego typu obiektów, charakterystycznych dla południowej części historycznego Górnego Śląska. Wzniesiono go w 1821 roku. W odróżnieniu od innych, nie został ulokowany w obrębie zagrody, lecz na nawsiu (tzw. społku), czyli na środkowym placu wsi, najprawdopodobniej w związku z przeznaczeniem dla kilku gospodarzy.

Racibórz-Sudół, spichlerz, fot. NID/D. Folan

Racibórz-Sudół, spichlerz, fot. NID/D. Folan

Racibórz-Sudół, spichlerz, fot. NID/D. Folan

2. Kaplica myśliwska Świętego Huberta w Rzeszowie-Miłocinie, woj. podkarpackie

Wyróżnienie
dla
Parafii Rzymskokatolickiej Świętego Huberta w Rzeszowie

Kaplicę Świętego Huberta ufundował książę Jerzy Ignacy Lubomirski jako wotum dziękczynne za ocalenie z wypadku podczas polowania. Miłocin – ulubione miejsce polowań księcia – był wówczas przysiółkiem, dziś jest dzielnicą Rzeszowa. Prace przy budowie kaplicy trwały w latach 1741-1745. Nadzór nad ich przebiegiem powierzono Karolowi Widemannowi, który przygotowując projekt najprawdopodobniej inspirował się dziełami Tylmana z Gameren, w szczególności nawiązując w formie do kościoła Sakramentek w Warszawie.

Rzeszów - Kaplica św. Huberta, fot. NID/J. Dzik

Rzeszów - Kaplica św. Huberta, fot. NID/J. Dzik

Rzeszów - Kaplica św. Huberta, fot. NID/J. Dzik

Kategoria rewitalizacji przestrzeni kulturowej i krajobrazu (w tym założenia dworskie i pałacowe)

Nagrody

1. Ogrody w kompleksie pałacowo-ogrodowym w Kamieńcu Żąbkowickim, woj. dolnośląskie

Nagroda
dla
Gminy Kamieniec Żąbkowicki

Pałac w Kamieńcu Żąbkowickim wzniesiono wg projektu Karla Friedricha Schinkla dla księcia Albrechta Pruskiego i jego żony księżniczki Marianny Orańskiej, inicjatorki budowy rezydencji. Równocześnie z położeniem w 1838 roku kamienia węgielnego rozpoczęto formowanie rozległego parku krajobrazowego ze zwierzyńcem. W 1859 roku rozpoczęto budowę wielopoziomowych tarasów ogrodowych z licznym elementami architektury ogrodowej i układem wodnym basenów i fontann. Całość prac zakończono w 1872 roku.

Kamieniec Żąbkowicki - ogrody, fot. Archiwum Creoprojekt Sp. z o.o.

Kamieniec Ząbkowicki - ogrody, fot. Archiwum Creoproject Sp. z o.o.

2. Zespół dworsko-parkowy w Michałowicach, woj. małopolskie

Nagroda
dla
Moniki Biernackiej-Lorenz i Jacka Lorenza

Budowa dworu w Michałowicach, według projektu architekta Teodora Talowskiego, została zakończona przez rodzinę Dąbrowskich w 1897 roku. W sierpniu 1914 roku, bezpośrednio po obaleniu słupów granicznych w Michałowicach Tadeusz Dąbrowski gościł tu żołnierzy I Kompanii Kadrowej Strzelców Józefa Piłsudskiego. Majątek wraz z dworem został po 1945 roku upaństwowiony, po pożarze w 1979 dwór popadał w ruinę. W 1985 roku dwór został zakupiony przez obecnych właścicieli prywatnych.

Michałowice, zespół dworsko-parkowy, fot. NID/M. Machynia

Michałowice, zespół dworsko-parkowy, fot. NID/M. Machynia

Michałowice, zespół dworsko-parkowy, fot. Monika Biernacka-Lorenz

Wyróżnienia

1. Założenie parkowe w Pokoju, woj. opolskie

Wyróżnienie
dla
Gminy Pokój

Założenie parkowe w Pokoju to element późnobarokowego, koncentrycznego układu miejscowości, wyjątkowego w skali kraju. W centrum znajduje się okrągły plac (dawniej z pałacem), z którego wychodzą promieniście dawne aleje (dziś główne ulice w miejscowości), tworzące charakterystyczny podział na kliny. Na terenie jednego z nich założono ogród francuski i mały park angielski. W kolejnych latach program parku został rozwinięty i objął dalej położone tereny leśne.

Pokój - park, fot. NID/A. Sałyga-Rzońca

Pokój - park, fot. Archiwum Gminy Pokój

Pokój - park, fot. Archiwum Gminy Pokój

2. Brama Lwowska Stara w Zamościu, woj. lubelskie

Wyróżnienie
dla
Miasta Zamość

Brama Lwowska Stara to jedna z trzech pierwotnych bram miejskich Zamościa. Została zbudowana według projektu włoskiego architekta Bernarda Moranda, uzyskując arkadowy przejazd oraz manierystyczną kamienną fasadę. W 1818 roku w wyniku modernizacji twierdzy w czasach Królestwa Polskiego bramę zamurowano i zamieniono na kazamatę. W 1937 roku dzięki Janowi Zachwatowiczowi rozebrano wtórne zabudowy osłaniające bramę i ponownie otwarto przejście.

Zamość, Brama Lwowska Stara, fot. NID/E. Prusicka

Zamość, Brama Lwowska Stara, fot. NID/E. Prusicka

Zamość, Brama Lwowska Stara, fot. NID/E. Prusicka

Kategoria adaptacji obiektów zabytkowych

Nagrody

1. Pawilon wystawowy Hala Betonowa – *Betonhaus* – w Poznaniu, woj. wielkopolskie

Nagroda
dla
Betonhaus Spółki z o.o.

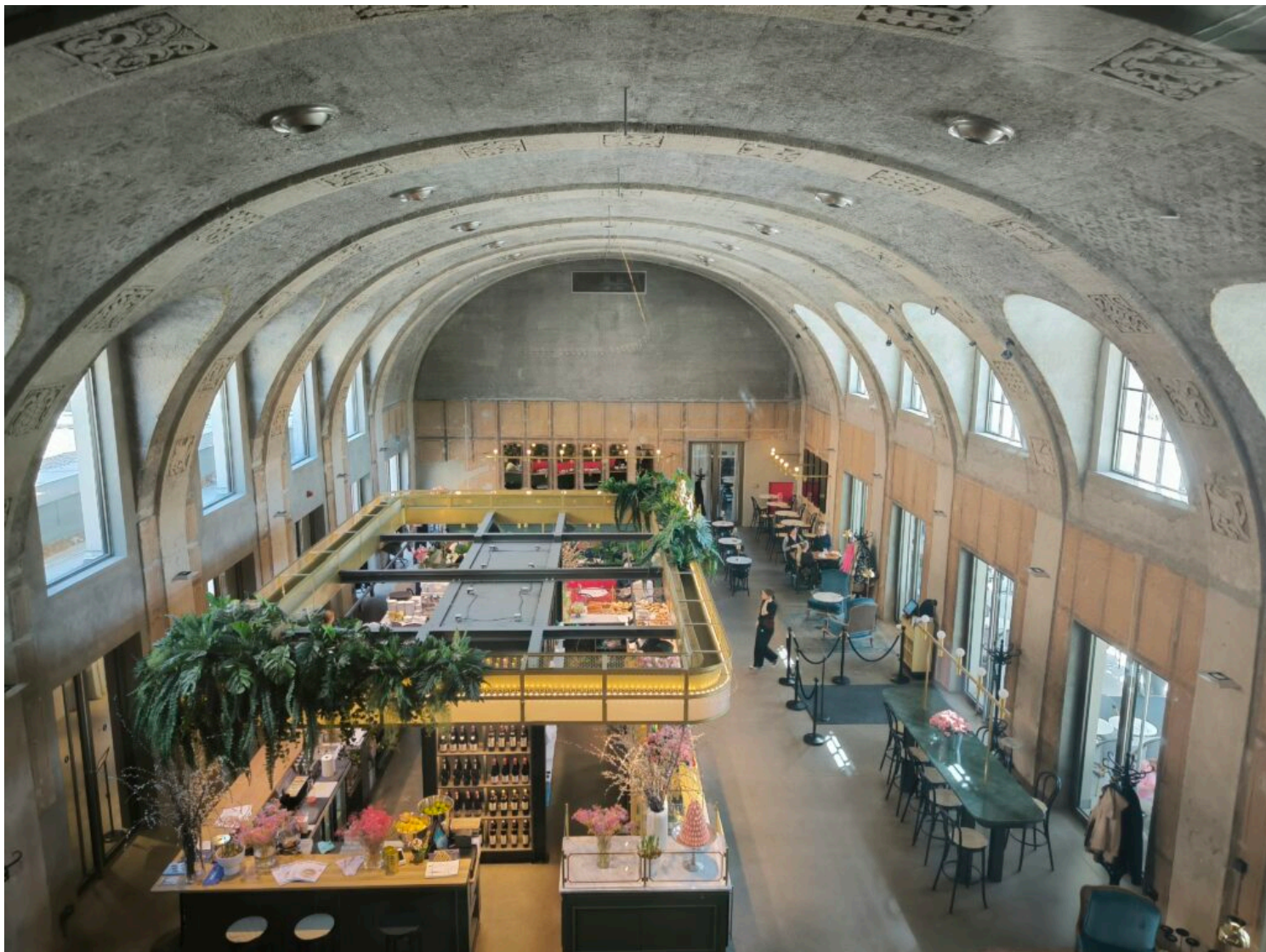
Budynek Hali Betonowej tzw. Betonhaus powstał jako pawilon wystawowy na Wschodnioniemiecką Wystawę Przemysłu, Rzemiosła i Rolnictwa w 1911 roku. Zaprojektowany przez architektów Klotha i Schneidera należy do pionierskich budowli wykonanych w nowatorskiej technologii z żelbetonu. W 1930 roku budynek został przekształcony na sale gimnastyczne dla Uniwersytetu Poznańskiego. Do 2013 roku użytkowany był przez AWF.

Poznań, pawilon wystawowy, fot. NID/D. Mikulski

Poznań, pawilon wystawowy, fot. NID/D. Mikulski

Poznań, pawilon wystawowy, fot. NID/D. Mikulski

2. Dawne Niemieckie Gimnazjum Reformowane, obecnie siedziba Sądu Apelacyjnego w Łodzi, woj. łódzkie

Nagroda
dla
Sądu Apelacyjnego w Łodzi

Budynek szkolny został wzniesiony w latach 1909-1910 według projektu berlińskiego architekta Ottona Herrringa. Łączy cechy secesji i wczesnego modernizmu. Gimnazjum funkcjonowało do 1945 roku. Po II wojnie światowej mieściła się tu Centralna Szkoła Partyjna PPR (od 1948 PZPR). W latach kolejnych – liceum ogólnokształcące i jednostki Uniwersytetu Łódzkiego. W roku 1981 budynek był głównym miejscem strajku studentów uczelni łódzkich.

Łódź, gimnazjum, ob. Sąd Apelacyjny, fot. NID/A. Karczewska

Łódź, gimnazjum, ob. Sąd Apelacyjny, fot. NID/A. Karczewska

Łódź, gimnazjum, ob. Sąd Apelacyjny, fot. NID/P. Podgarbi

Wyróżnienia

1. Zespół osiedla Kolonia Zgorzelec w Bytomiu, woj. śląskie

Wyróżnienie
dla

Bytomskich Mieszkań – jednostki budżetowej Gminy Bytom

Kolonia Zgorzelec w Bytomiu została wybudowana w latach 1897-1901 dla pracowników huty żelaza funkcjonującej pod nazwą Huta Hubertus, a następnie Huta Zygmunt, należącej do rodu Tiele-Winclerów. Budynek mieszkalny zostały rozlokowane wzdłuż drogi prowadzącej z Bytomia do Świętochłowic, tworząc zabudowę kolonii robotniczej – rozwiązania charakterystycznego dla przemysłowego Śląska.

Bytom, Kolonia Zgorzelec, fot. NID/B. Łebzuch-Wach

Bytom, Kolonia Zgorzelec, fot. NID/B. Łebzuch-Wach

Bytom, Kolonia Zgorzelec, fot. NID/B. Łebzuch-Wach

2. Budynek zwany Poniatówką w Piasecznie, woj. mazowieckie

Wyróżnienie
dla
Miasta i Gminy Piaseczno

Około 1790 roku na piwnicach wcześniejszego budynku nadbudowano dwór Franciszka Ryxa, kamerdynera króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Zwyczajową nazwę „Poniatówki” wiąże się z ustnymi przekazami o częstych wizytach księcia Józefa Poniatowskiego. W XIX wieku „Poniatówka” zmieniała właścicieli, aż do roku 1891, gdy budynek kupiła i przebudowała na żeński internat hrabina Cecylia Plater-Zyberk. Wówczas budynek uzyskał obecną, niesymetryczną nadbudowę i ganki.

Piaseczno, Poniatówka, fot. NID/Z. Rejewska

Piaseczno, Poniatówka, fot. NID/Z. Rejewska

Piaseczno, Poniatówka, fot. NID/Z. Rejewska

Kategoria architektury i budownictwa drewnianego

Nagrody

1. Kościół filialny Świętego Sebastiana w Kosinie, woj. podkarpackie

Nagroda
dla
Parafii Rzymskokatolickiej Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika w Kosinie

Drewniany kościół Świętych Męczenników Fabiana i Sebastiana w Kosinie został wzniesiony w konstrukcji zrębowej w 3 dekadzie XVIII wieku, jako jednonawowy, z dachem dwuspadowym, którego połąć przedłużona była nad zakrystię. Przed 1763 rokiem dobudowano kruchtę od zachodniej strony świątyni.

Kosina, kościół filialny, fot. WUOZ Rzeszów/Bartosz Podubny.

Kosina, kościół filialny, fot. NID/A. Fortuna-Marek

2. Kościół parafialny Najświętszej Marii Panny Niepokalanie Poczętej w Oporowie, woj. wielkopolskie

Nagroda
dla

Parafii Rzymskokatolickiej Najświętszej Marii Panny Niepokalanie Poczętej w Oporowie

Kościół został wzniesiony w latach 1640-1644 z fundacji Jana Smigielskiego. Na początku XIX wieku dobudowano do bryły głównej wieżę oraz kruchtę przy ścianie północnej. Budowla ma konstrukcję zdwojoną, wewnętrzną zrębową, zewnętrzną – szkieletową z otynkowanym wypełnieniem ceglanym.

Oporowo, kościół, fot. NID/T. Palacz

Oporowo, kościół, fot. NID/T. Palacz

Oporowo, kościół, fot. NID/T. Palacz

3. Willa zwana Domem „Zośki” w Piasecznie, woj. mazowieckie

Wyróżnienie
dla
Miasta i Gminy Piaseczno

Nieduży dom letniskowy – drewniana willa – został wzniesiony na terenach pod Piasecznem, które w latach 20. XX wieku przeznaczono na parcelację i letniska dla mieszkańców Warszawy. Na obszarach letnisk planowano całościowo układy przestrzenne i warunki dla form wznoszonej zabudowy i dbano o zachowanie walorów przyrodniczych terenu. Letniska, połączone w miejscowość nazwaną Zalesie Dolne, cieszyły się dużą popularnością, także wśród przedstawicieli środowisk artystycznych, naukowych, urzędniczych. Dużą działkę posiadał tu m.in. Józef Radwan, minister reform rolnych w II Rzeczypospolitej, który wybudował na niej dwa domy według projektu architekta Karola Sicińskiego. W 1929 roku jeden z domów letniskowych kupił prof. Józef Zawadzki, chemik, profesor i późniejszy rektor Politechniki Warszawskiej. Willa pozostawała własnością rodziny Zawadzkich do 1981 roku. Po tym czasie właściciele budynku zmieniali się. Od 2007 roku willa pozostawała opuszczona. W 2017 roku przeszła na własność gminy

Piaseczno.

Piaseczno, Dom Zośki, fot. Archiwum Gminy Piaseczno

Piaseczno, Dom Zośki, fot. NID/M. Warchoł

Piaseczno, Dom Zośki, fot. NID/M. Warchoń

4. Wieża – suszarnia węży strażackich w Przyrowie, woj. śląskie

Wyróżnienie
dla
Ochotniczej Straży Pożarnej w Przyrowie

Wieża strażacka w Przyrowie została wybudowana w latach 1949-1950 w sąsiedztwie budynku Urzędu Miasta, będącego również siedzibą OSP w Przyrowie. Obiekt wzniesiony w konstrukcji słupowo-ryglowej z zastrzałami, z zewnątrz szalowany deskami, nakryto czterospadowym dachem zwieńczonym metalową chorągiewką z datą „1950”.

Przyrów, suszarnia, fot. NID/D. Folan

Przyrów, suszarnia, fot. NID/D. Folan

Przyrów, suszarnia, fot. NID/D. Folan

Kategoria zabytków techniki (w tym budownictwo przemysłowe i inżynierskie)

Nagrody

1. Budynek dawnej parowozowni wachlarzowej z warsztatami – Muzeum Kolejnictwa na Śląsku w Jaworzynie Śląskiej, woj. dolnośląskie

Nagroda
dla
Fundacji Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego Śląska

Muzeum Kolejnictwa na Śląsku mieści się w zespole zabudowań parowozowni wachlarzowej z warsztatami wraz z przyległą historyczną infrastrukturą kolejową. 19-stanowiskowa hala parowozowni wachlarzowej z 1909 roku, z układem torowym i sprawną obrotnicą kolejową z ok. 1920 roku jest miejscem postoju i ekspozycji najcenniejszych eksponatów. W zespole znajduje się także m.in. hala zapadni kolejowej, kuźnia, piaskownia, olejarnia, pomieszczenia z tematycznymi wystawami stałymi, a także doprowadzony do sprawności zabytkowy tabor.

Jaworzyna, Muzeum Kolejnictwa, fot. Joanna Witek

Muzeum Kolejnictwa, fot. NID/K. Czartoryski

Muzeum Kolejnictwa, fot_ Joanna Witek

2. Stacja Kańczuga wraz z otoczeniem – magazynem spedycji i wieżą ciśnień, woj. podkarpackie

Nagroda
dla
Powiatowego Zarządu Dróg w Przeworsku

Stacja kolejowa Kańczuga, na którą składa się budynek stacyjny, wieża ciśnień, magazyn spedycji kolejowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą, jest jedną z siedmiu na linii kolei wąskotorowej Przeworsk – Dynów, wybudowanej przez Galicyjskie Towarzystwo Przemysłu Cukrowniczego w Przeworsku. Budynek poszczególnych stacji wznoszono na podstawie jednego projektu architektonicznego. Całość oddano do użytku w 1904 roku.

Kańczuga, zespół stacji, fot. NID/A. Kušta

Kańczuga, zespół stacji, fot. NID/B. Potera

Kańczuga, zespół stacji, fot. NID/B. Potera

Wyróżnienia

1. Wiatrak koźlak w Lubięcinie, woj. lubuskie

Wyróżnienie
dla
Gminy Nowa Sól

Wiatrak koźłowy to najstarszy i najliczniej występujący typ młyna wietrznego na ziemi lubuskiej. Cechuje się tym, że bryła obiektu wraz z urządzeniem mielącym była obracana pod wiatr na nieruchomej podstawie nazywanej stolcem lub koźłem. Wiatrak w Lubięcinie został wzniesiony w 1817 roku przez cieślę Gottlieba Breitera z Nowej Soli na zlecenie mistrza młynarskiego Davida Fiedlera, co potwierdza inskrypcja zachowana na elemencie konstrukcyjnym – belce stropowej (mącznicy).

Lubięcín, wiatrak, fot. NID/M. Kłaczowska

Lubięcín, wiatrak, fot. NID/M. Kłaczowska

Lubięcín, wiatrak, fot. NID/M. Kłaczowska

2. Magazyn solny w Nowej Soli, woj. lubuskie

Wyróżnienie
dla
Miasta Nowa Sól

Historia Nowej Soli ściśle związana była z warzelnictwem i handlem solą, które rozwinęło się na tym obszarze od 2 poł. XVI wieku. Na początku XVIII stulecia miejsce warzelnicy zajęła faktoria, na potrzeby której wybudowano kilka magazynów i składów. Związany z faktorią późnobarokowy budynek wzniesiono w 2 poł. XVIII wieku.

Nowa Sól, magazyn solny, fot. NID/K. Słowiński

Nowa Sól, magazyn solny, fot. NID/K. Słowiński

Nowa Sól, magazyn solny, fot. NID/K. Słowiński

Kategoria zabytek dostępny

W kategorii zabytek dostępny nie przyznano nagród i wyróżnień.